

Lesbrief

voor groep 8 basisonderwijs en het eerste jaar van het voortgezet onderwijs

Noor (ik-persoon) is twaalf jaar en zit in de brugklas, samen met Vera (haar beste vriendin) en Tim (de nieuwe jongen in de klas). De ouders van Noor zijn vooral bezig met het milieu en slepen Noor naar allerlei klimaatdemonstraties. Noor beseft steeds meer dat ze geen zin meer heeft om met haar ouders te gaan protesteren. Ze wil zelf ook wel een keer naar een ver land vliegen, net als haar klasgenoten. En dan ontdekt ze ook nog eens dat haar ouders zelf vroeger gevlogen hebben. In een impuls gaat ze niet naar het zomerkamp waar haar ouders haar heen sturen, maar overnacht ze stiekem op een strandje. Ze trekt de rest van de week met Tim (en zijn vader) op en ontdekt steeds meer wat ze zelf wil. Zo wordt Noor zelfbewuster en komt op eigen benen te staan. Toch blijft ze het klimaat wel belangrijk vinden. Hoe kan ze een balans vinden tussen het radicalisme van haar ouders en het verbeteren van het milieu?

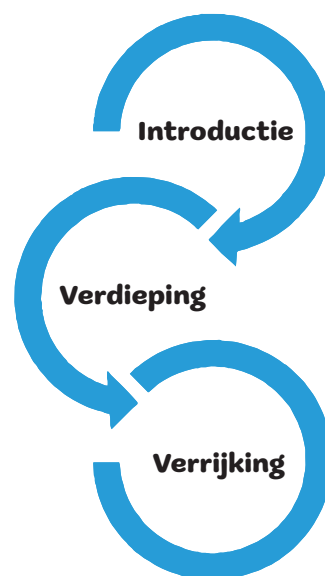

OPZET

Het boek is geschreven in korte hoofdstukken, waardoor het zich prettig laat voorlezen in de klas. Door voor te lezen laat je leerlingen op een laagdrempelige manier kennismaken met het boek. Niet iedereen is een even enthousiaste lezer en door voor te lezen trek je leerlingen het verhaal in.

De lesbrief is zo geschreven dat je deze op verschillende manieren kunt inzetten:

- **Introductie:** ter inspiratie zodat leerlingen het boek zelf gaan lezen. Doe dan opdracht 1.
- **Verdieping:** voor het vergroten van de literaire competentie van de leerlingen. Doe dan opdracht 1 t/m 5.
- **Verrijking:** voor het vergroten van de kennis van de wereld door het te gebruiken bij een project/thema over het klimaat. Doe dan opdracht 1 t/m 5, tussendoor lees je de tussenliggende hoofdstukken voor en je maakt gebruik van 'Verder lezen'.

THEMA'S

- **Burgerschap**
- **Klimaat en activisme**
- **Zelfredzaamheid**
- **Invloed van je opvoeding**
- **Eigen keuzes maken**
- **Blijven drijven of meegaan met de stroom**
- **Puberteit**
- **Vriendschap**

1. VOORSPELLEN BELEVEN

H1-3

VOORLEZEN (p. 5-16)

Lees de eerste drie hoofdstukken voor. Hierin maak je kennis met de hoofdpersonages van het verhaal: Noor, Tim en Vera.

BESPREKEN

Bespreek met de klas waar het verhaal over gaat. Wat zijn belangrijke elementen? Noteer de antwoorden op het bord.

PERSONAGES

Laat de leerlingen in trio's een personage uitkiezen (Noor, Tim of Vera) en bedenken hoe de karakters van deze personages zijn. Welke aanwijzingen vinden ze hiervoor in de tekst? Ze kunnen vragen beantwoorden als: Waar houdt het personage van? Hoe ziet het personage eruit? Wat gaat het personage doen?

INTERVIEW

Koppel twee trio's (liefst die verschillende personages hebben uitgewerkt) aan elkaar en laat ze elkaar interviewen. Wat willen de trio's weten over het andere personage? Ze leven zich in in het eigen personage en gaan in op de vragen die het andere trio aan ze stelt.

VERRIJKING: Lees p. 17-42 voor.

2. DICHTEN BEGRIJPEN

H9

VOORLEZEN (p. 43-48)

Lees hoofdstuk 9 *Rijmelarij* voor. In dit hoofdstuk moeten Noor en haar klasgenoten een gedicht maken over zichzelf. Wanneer er wordt gevraagd om gedichten voor te dragen, reflecteert Noor op de situatie. Want wat laat je dan van jezelf zien aan je klasgenoten?

HET WATER VAN DE RIVIER

Wat vinden de leerlingen van de gedichten? Het gedicht van Tim rijmt niet (helemaal) zegt een klasgenoot, maar er zijn naast eindrijm (hier-rivier) meer soorten rijm. Denk bijvoorbeeld aan klinkerrijm (stroomt-door) en alliteratie (begon-bergen). Leg dit uit en laat leerlingen kijken welk soort rijm ze herkennen in het gedicht van Tim.

GEDICHT MAKEN

Hierna gaan de leerlingen zelf aan de slag om een gedicht te maken over het klimaat. Laat de leerlingen in duo's zo veel mogelijk woorden en zinnen opschrijven die met het klimaat te maken hebben. Geef wat vragen mee als: Waar denk je aan bij het woord klimaat? Wat zou je kunnen doen tegen klimaatverandering? Kun je synoniemen bedenken voor de woorden die je hebt gevonden? Als ze genoeg hebben opgeschreven, mogen ze de woorden en zinnen gebruiken om er een gedicht mee te maken. Dat mag rijmend zijn (of niet). Of laat ze (ook) een gedicht maken met ChatGTP en dat vergelijken met hun eigen gedicht of hierop reflecteren wat ze ervan vinden.

UITWISSELEN

Laat elk duo met een ander duo hun gedichten uitwisselen. Ze dragen hun gedicht aan elkaar voor en geven tips en tops.

VERRIJKING: Lees p. 49-58 voor.

3. KOM IN ACTIE TOEPASSEN

H12

VOORLEZEN (p. 59-62)

Lees hoofdstuk 12 *De eerste strandjes* voor. Noor gaat met haar ouders en broer de strandjes aan de Waal schoonmaken. Dit doen ze voor een beter milieu. In het hoofdstuk worden nog meer dingen genoemd die slecht zijn voor het klimaat.

ACTIE

Bespreek met de leerlingen de actie van Noor en haar familie. Wat vindt Noor hiervan? Wat vinden de leerlingen hiervan? Wat kun je nog meer doen als je iets wilt doen voor een beter milieu?

ACTIEPLAN

Laat leerlingen in groepjes een eigen actie bedenken voor een beter klimaat. Wat kunnen ze verzinnen om mee aan de slag te gaan? Gaan ze zelf iets ondernemen (doen) of willen ze werken aan bewustwording van anderen (overtuigen)? Hoe kunnen ze dit het beste aanpakken? Ze schrijven samen een actieplan waarin ze uitleggen wat ze gaan doen.

Hierin beschrijven ze:

- Waarom ze in actie komen
- Hoe ze dit willen aanpakken
- Wat ze gaan doen

PRESENTEREN

De leerlingen presenteren hun actieplan aan de anderen. Bespreek met elkaar welke actie jullie in de praktijk gaan brengen (en ga dit ook doen).

VERRIJKING: Lees p. 63-174 voor.

4. DE BRON BEWUSTWORDING

H33

VOORLEZEN (p. 175-180)

Lees hoofdstuk 33 *Weetvoldag* voor. Tim en zijn vader houden eenmaal per jaar een Weetvoldag, waarin ze alles benoemen dat heel vanzelfsprekend maar eigenlijk wel wonderlijk is.

WEETJES

Laat leerlingen in trio's dingen verzinnen die ze als vanzelfsprekend en tegelijkertijd wonderlijk beschouwen. Eerst gaan ze brainstormen (zo veel mogelijk dingen bedenken). Daarna kiezen ze een weetje uit en vragen ze telkens door met: Hoe weet je dat? Uiteindelijk komen ze dan bij een bron uit. Laat ze hun redenering opschrijven.

PRESENTEREN

Elk trio presenteert hun weetje aan de groep met de terugverwijzing naar de bron waardoor ze dat weten.

VERRIJKING: Lees p. 181-194 voor.

5. PERSPECTIEF REFLECTEREN

H36

VOORLEZEN (p. 195-200)

Lees hoofdstuk 36 *Uitzoomen* voor. In dit hoofdstuk leert Tim Noor anders te kijken naar de dingen. Al rugzwemmend voel je je het meest verbonden met de aarde, aldus Tim: 'Als je uitzoomt kun je de hele wereld aan.' Je ziet alles dan in een ander perspectief.

GESPREK

Voor sommige leerlingen kan de tijd van nu best ingewikkeld zijn. Er komt veel op ze af. Hoe ervaren zij de klimaatcrisis? Voer hier een gesprek over met de klas en ga ook in op het hoofdstuk dat je hebt voorgelezen: Wat bedoelt Tim met uitzoomen? Wat heeft rugzwemmen hiermee te maken? Welk effect heeft dit op Noor? Hoe kun je ervoor zorgen dat je je hoofd boven water houdt?

OMSLAG

Laat de leerlingen een nieuw omslag voor het boek ontwerpen. Wat kunnen ze hiervoor uit het gesprek gebruiken? Welke elementen in het verhaal vinden ze belangrijk? Hoe kunnen ze dat op het omslag verwerken? Laat ze ook een korte tekst schrijven voor op de achterkant.

TENTOONSTELLEN

Hang alle omslagen op en bekijk samen overeenkomsten en verschillen.

VERRIJKING: Lees p. 201-224 voor.

VERDER LEZEN BEWUSTWORDING

VERRIJKING

Rugzwemmen leent zich goed om te gebruiken bij een thema/project over het klimaat. In het boek wordt verwezen naar:

- *Honderd uur nacht* van Anna Woltz, Querido
- *The Simpsons Movie* [fragment 'An Irritating Truth / Clean the Lake' zie QR-code]

Meer lezen over klimaatverandering in verschillende boekensoorten:

- In een fictieboek:
Borealis van Marloes Morshuis
- Gedichten in het themanummer:
Klimaatverandering,
nr. 25 van het tijdschrift *Dichter*
- In een non-fictieboek:
Palmen op de Noordpool van Marc ter Horst

Voor meer bronnen over het klimaat kun je de websites van Marc ter Horst en NADO (Nederlandse Academie voor Duurzaam Onderwijs) bekijken (scan hiervoor onderstaande QR-codes).

